

Milyen kapcsolat fűz-fűzött Dienes Valériához? Akinek verseiből zenésítettél meg állandó részeket. Miért lopta be írása magát a szívedbe?

- Mint minden dalnak, ennek is van története. Mielőtt megzenésítettem, előtte már zenésítettem meg más állandó részeket is, de nem éreztem jónak, persze nem a szöveg miatt, tehát nem tetszettek, nem voltak alázatosak, nem voltak harmonikusak, nem voltak méltók. Komoly egyházzeneészeknek a gitárosokkal szembeni problémájuk az, hogy amikor a gitáros bekapcsolódik a liturgiába, akkor az nem szolgálat, hanem magamutogatás. Ez így igaz. Mikor Nagymaroson megszólalt a torzított szólógitár, tudtam, hogy ez nem odavaló. Ilyenektől indíttatva jutott eszembe, mikor zenésítettem az állandó részek verseit, nem így kellene. Olvasgattam és Dienes Valéria könyve került a kezembe. (Hajnalvárás) Ez egy imádságos lelki könyv, szép, megható, fölfedeztem ezeket a verseket és megdöbbenett azok alázata, mélysége, jóllehet a szöveg nem hivatalos, kanonizált. Tudtam, hogy itt kell kezdeni. Nem kell bele semmi más hangszer, csak egy darab gitár, ami nagyon alázatosan szolgál a szentmisén. Dienes Valéria egy intelligens, vallásos, mély érzelmű hölgy volt, aki le is tudta írni a gondolatait. Prohászkaival jó kapcsolata volt, úgy tudom, a lelki atyja volt. Írásain látszik Prohászka hatása, vele való kapcsolata. Prohászka-t is fel kéne fedezni újból. Most már merik újra kiadni, olvasni.

Melyik emléked, Istenélményed osztanád meg velünk?

- Sokáig nem gyakoroltam a vallást. Már leszerelt katona voltam, mikor megismerkedtem Dióval és egy közösséggel. Nincsenek véletlenek. Az Isten az életünket nagyon finoman, nem erőszakkal valahol megérinti, megfogja. Akinek szíve, érzéke van, az meg is érti. A közösség, meglepetés és Istenélmény volt számomra. Apa nélkül felnőttem, vidéki gyerek voltam, a templomi muzsikálás és a közösségi gitározásban kaptam meg, ami már nagyon hiányzott: család, megértés, szeretet, ami kell egy gyereknek, ifjúnak. Ez hiányzott, erre vártam, mert ebből eddig csak „szolidan” kaptam. A Jóisten adott helyen, pillanatban megfogott a gitáromnál fogva. Dió adta a jó könyveket, olvastam, megzenésítettem. Majd szétmentünk a világba, sokáig nem találkoztunk. Aztán tavaly újra összekerültünk a Szent Erzsébet mise kapcsán. Szíven ütött, ahogyan a Dió ügyesen megfogalmazta azt, ami a hitemmel, vallásommal, kitartásommal, muzsikálással, hűségemmel kapcsolatos volt: Ha az énekelem élet, úgy az életem ének. A Jóisten nekem megadta azt a lehetőséget, örömet, hogy itt megtaláltam magam. Alkotni tudtam a magam egyszerűségével. Ez olyan fordulat volt az életemben, hogy nem volt véletlen. Ha szívemből énekelek, az életem énekké válik: keresztekkel, megaláztatásokkal, fájdalomokkal és örömeikkel együtt. A Jóisten így akarta, így lett, így jó.

Melyik éneked áll legközelebb Hozzád és miért?

- A „Ti vagytok a Föld sója” című dal áll hozzám a legközelebb – az Én Uram, én Istenem, fogadd el az életem, hadd legyek egészen a Tiéd. Nagyon szeretem ezt a dalt, nagyon sokszor énekelem, úgy érzem még sokszor el kell énekelnem. A szövege Flüei Szent Miklós imája. Első közösségemben névnapokkor-születésnapokkor a lányok ajándék lapokat csináltak, idézettel, és az enyémen ez volt rajta. Annyira tetszett, hogy kiragasztottam az íróasztalom fölé, hogy mindig lássam, amikor írok, zenélgetek. Addig néztem, míg egyszer csak megszületett a dal. És így jönnek a dalok: nézem, olvasom a szöveget, és akkor megtetszik, megfog, összejön a refrén, egy versszak, megszólal a dallam. A Szentírásból sok dalom született. Az íráson keresztül tényleg hozzánk szól az Isten. Mikor a Diótól már nem kaptam verseket, innen merítettem.

Ki volt legkedvesebb szerzőtársad, Dión kívül volt-e még valaki?

- Több helyen énekeltem, több templomban megfordultam, több énekkart alapítottam. Több korszakom volt – így, 60 év távlatából. Dióval való kapcsolatomban mély nyomokat hagytam bennem. Több Sík Sándor verset is megzenésítettem. Másik kedvenc Michel Quoist. Nagyon tetszettek az írásai. Modern, fiataloknak szóló. Akkor még élt és pipázott, és én is pipáztam. Mindkettőjük keresztútját megzenésítettem. Különböznek, mégis mindkettőt szeretem. A keresztút közben minden előkerül: emberi érzés, kapcsolat, fájdalom, öröm, bánat. Annyi mélysége, komoly mondanivalója van, annyi érzelem van benne. Mindegyik megzenésített „író-társam” szeretem. Minden versnek van aktualitása, hangulata: nagybőjtben a keresztútnak, karácsonykor a dicsőségnek. Nincs egy sámfára húzva az egész. Van pár Mária-éneke is. Egy Ave Maria, latinul. Azt kérdezte egyik barátom, miért nem énekelem magyarul? Mert így jó – latinul. Sokszor hallottam a Vatikáni Rádióban, ahogyan imádkozták az apácák. Annyit hallgattam, hogy megtanultam, megjegyeztem és rátaláltam a dallamára.

Szerinted mit jelent ma művésznél lenni? Te is művész vagy – műveled a zenét...

- Hivatalosan véve nem lehetek művész, mert ahhoz komolyzenei végzettség kell, több hangszeren tudni. Például sokkal könnyebb zongorán komponálni. Amikor a harmóniákat keresem, könnyebb ezt a hangszert használni. Szerintem az a művész, aki a körülötte lévő természetben, a környezetében, ahol van, bárhol: Gulágon, koncentrációs táborban, gyönyörű hegyoldalon, akiben van akkora alázat, szeretet, emberség, hogy méltó tud lenni a környezetéhez, az mind művész. Az a bácsi, aki megjárta a poklokat, a szennyet a munkatáborokban, és utána felszabadultan, kristálytiszta tudja mondani az igazságot, hogy őt szereti az Isten, őt megmentette, és ezt ő tovább tudja adni, akkor ő művész, az Isten művésze. Például amikor az orgonista játszik az orgonán, és néma csendben hallgatják, esetleg sírva fakadnak, annyira a szívükbe hatolt, megérezték azt, akit az Isten közénk teremtett, akkor ők is művészek, a hallgatók, akik megérik, megtalálják az isteni csodát. Minden az Istenből árad ki, ha ezt vissza tudjuk Feléje adni – egymáson keresztül, az művészet. Aki szívből tud szeretni verset, muzsikát, gyereket – az művész. Ugyanígy van például a mosogatással is. Aki egész életében pelenkát mosott, és ha ezt szeretettel csinálta, örömet okozott neki, mert tudta, hogy a picinek szüksége van a tiszta fehérneműre, akkor ő is művész.